

ДО
Г-ЖА МАРИЯНА НИКОЛОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА
ТРИСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО

СТ А Н О В И Щ Е НА КОНФЕДЕРАЦИЯ НА ТРУДА „ПОДКРЕПА“

ОТНОСНО: Анализ на причините за нарастване на изплатените от осигурителите и държавното обществено осигуряване парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване в периода 2016-2019 г. и мерките за ограничаване на злоупотребите при получаване на обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, приети на заседанието на Министерския съвет на 16.01.2020 г.

КТ „Подкрепа“ още преди изненадващия анонс за отпадане на плащанията за първия ден от временната нетрудоспособност, многократно алармира за съществуващите проблеми по отношение на болничните. След като проведохме и протест срещу тези намерения, заявихме и нашето предложение, базирано на утвърдената европейска практика. Макар темата да беше изоставена, тук ще представим по-детайлно идеята, за да се има предвид, когато отново бъде поставена на дневен ред:

Работодателят да заплаща поне първите 5 дни от болничния, в размер на 100% от трудовото възнаграждение. Понастоящем работникът е ошетен през първите три дни, тъй като му се изплаща едва 70% от възнаграждението и тези доходи се облагат с данък и осигуровки. Т.е. получава по-малко, отколкото през следващите дни, които се покриват от НОИ. Аргументът, че работодател и работник внасят осигуровки във фонд „Общо заболяване и майчинство“, поради което всичко трябва да се покрива от него, е несъстоятелен при настоящия размер на осигурителните вноски. За сравнение: вноската в България е 3,5%, в Швеция – 6,95%; в България работодателите покриват първите три дни от временната нетрудоспособност, в Швеция – първите 14 дни.

Предлагаме и компромисен вариант: Работодателят да може да избира дали да изплаща пет дни по 100% или да направи допълнително здравно осигуряване на служителите си. Във втория случай обезщетението да се поема от НОИ. Безспорно подобна мярка би спомогнала значително за подобряване здравния статус на работещите, би повишила производителността и би допринесла за намаляване на дните във временна нетрудоспособност.

I. Изводи от анализа, предшестващ мерките

Безспорно е, че има увеличение през последните години на взетите болнични, но това се виждаше и преди изготвянето на анализа. Основните въпроси, на които трябваше да отговори проучването са: На какви процеси се дължи този ръст? И на какви процеси НЕ се дължи? За да

знаем къде има и дали има законова празнина, поради която сме свидетели на нарастването на дните неработоспособност.

Данните за болничните през почивните дни отхвърлиха всички твърдения за засилено псевдоболедуване около официални празници. Всъщност тогава болничните листа намаляват 4 пъти. Анализът най-общо посочва като причини за нарастването на болничните като дни и като сума:

- увеличената заетост на граждани над 55-годишна възраст;
- ръстът на средния осигурителен доход, който е база за определянето на обезщетението.

Колкото до това дали наистина работниците злоупотребяват и взимат повече болнични по време на официални празници, анализът също показва, че това не е вярно. Всъщност пикът на временната нетрудоспособност, съвсем очаквано, е през есенните и зимните месеци.

Това, което остава неуточнено към момента, е как се отразяват върху броя на болничните следните регистрирани вече злоупотреби, но не от страна на работниците:

- Бизнесът с болнични. Съществуват стотици фирми, които нямат икономическа дейност и единственото, с което се занимават, е източване на фондовете на НОИ.
- Каква част от болничните листове са резултат от отчетени, но непроведени операции в български болници? Какъв е размерът на изплатените на здрави български граждани средства от фонд „Общо заболяване и майчинство“ само поради факта, че здравната ни система е изградена на пазарен принцип и за да оцелеят, лечебните заведения трябва да отчитат дейност?
- Колко са болничните, които са издадени на работници на фирми в процедура за обявяване на несъстоятелност, когато това е единственият им начин да получат някакви средства за живот, тъй като делата по несъстоятелност са изключително мудни? А колко са болничните от фирми, които не обявяват несъстоятелност, но пестят от заплати като принуждават работниците си да взимат болнични?

Всъщност няколко месеца ние обсъждаме мерки срещу злоупотреби на работниците, които не съществуват и не обръщаме внимание на очевидни тежки фирмени злоупотреби, които са доказани. Поради това КТ „Подкрепа“ многократно заяви, че набелязаните мерки, макар и необходими, по никакъв начин няма да окажат влияние върху броя на болничните.

II. Становище по финалните мерки

След провеждане на едномесечни обсъждания, КТ „Подкрепа“ настоява да бъдат приети и доразвити само мерките, по които има консенсус от страна на всички социални партньори. Ще посочим кои от тях подкрепяме ние.

Мерки по отношение на медицинската експертиза: Подкрепяме 1, 2 с подточки 2.1, 2.2, 2.3, както и мерките в точки 3, 4, 5; 6, 7 и 10. Категорично не подкрепяме мерки 8 и 9.

8. Да се направи промяна в правомощията на лекуващия лекар по отношение продължителността на временната неработоспособност пропорционално на намалените правомощия на ЛКК – еднолично от 14 на 7 дни непрекъснато за едно или повече заболявания, но за не повече от 20 дни с прекъсване в рамките на една календарна година.

Мотиви: Приемането на такава мярка освен че може да застраши здравето на хората, ще доведе до задръстване на системата и претоварване на ЛКК особено след намаленият им брой.

9. Да се намали продължителността на временната неработоспособност, определяна от ЛКК и от ЛКК по решение на ТЕЛК от 30 на 20 дни еднократно, респективно от 180 на 120 дни без прекъсване. След изтичане на 120 дни непрекъснат отпуск или 240 дни с прекъсване в две предходни календарни години и в годината на боледуването, при необходимост от продължаване на временната неработоспособност - след решение на ТЕЛК. Да не се разрешава ползването на отпуск за временна неработоспособност непрекъснато за повече от 360 дни.

Мотиви: Приемането на такава мярка може да застраши здравето на хората.

Мерки по отношение на работодателите: Подкрепяме точка 1 с подточки 1.1 и 1.2 и не подкрепяме мерките в точки 2 и 3.

2. Да се регламентира възможност болничният лист да се преподписва по преценка на работодателя от доверен лекар/избрана клиника или от лекар от службата по трудова медицина, с която работодателят има сключен договор, с цел да бъде подпомогнат в преценката относно необходимостта от неговото обжалване.

3. Да се регламентира възможност за работодателя да сключи договор с лечебно заведение, в което да изпраща за повторна експертиза своите служители (с тяхно съгласие), при съмнение че издадените им болнични листове не отразяват адекватно здравословното им състояние. Мярката би имала възпитателен и превантивен характер срещу злоупотребите с правото на ползване на отпуск при временна неработоспособност. Тази мярка не отменя възможността работодателят да обжалва болничния лист по законоустановения ред.

Мотиви: От момента на издаване на болничния лист всеки следващ ден лицето ще е с променено здравословно състояние към момента на повторна медицинска експертиза. Освен това считаме, че мярката е неприложима за крупни работодатели, чиито предприятия се разпростират на територията на цялата страна. Считаме също така, че СТМ и сега може да дава мнение във връзка със здравното състояние на работещите.

Мерки по отношение на лицата, на които са издадени болнични листове за временна неработоспособност: Подкрепяме единствено мерките, посочени в т. 3 и не подкрепяме 1, 2 и 4.

1. В Закона за здравето да се въведе задължение за лицата да спазват предписания в болничните листове режим на лечение, като се въведе и административна санкция за неспазване на режима.

Мотиви: Създава допълнителна тежест (административна санкция) за работника, освен лишаването от обезщетение, регламентирано в КСО.

2. В Кодекса за социално осигуряване да се измени нормативната уредба, като при неспазване на режима лицето да се лишава от обезщетение не само за дните на нарушението, а за целия период на временната неработоспособност.

Мотиви: Текста въвежда отговорност за времето, в което няма нарушение.

4. Обвързване придобиването на права на краткосрочни обезщетения и пенсии (осигурителен стаж) само срещу изплатени осигурителни вноски. Следва да се отбележи отново нарастващият брой и размери на осигурителните измами чрез начисляване на осигурителни вноски

на фиктивно наети лица и последващо неправомерно изтегляне на обезщетения от ДОО и придобиване на фиктивен осигурителен, пенсионни права, право на гарантирани вземания за неизплатени трудови възнаграждения при несъстоятелност на работодателя.

Мотиви: Работодателят е този, който реално изплаща осигурителните вноски, след като ги е удържал от заплатата на работника си. Ако той не ги е внесъл, то отговорността е негова и няма никаква причина работникът да носи негативните последици от противоправното поведение на работодателя си. Нито един от социалните партньори не подкрепи тази иновация.

КТ „Подкрепа“ отново напомня, че тези мерки са едностранни и недостатъчни. Настояваме да бъдат проследени реалните пробойни, които позволяват работодателите да упражняват натиск върху служителите си да взимат болнични, когато здравословното им състояние не предполага нужда от отпуск за временна нетрудоспособност. Изключително важно да се проследи и взаимовръзката между състоянието на системата на здравеопазването и обезщетенията за болест.

ИНЖ. ДИМИТЪР МАНОЛОВ
ПРЕЗИДЕНТ НА КТ „ПОДКРЕПА“